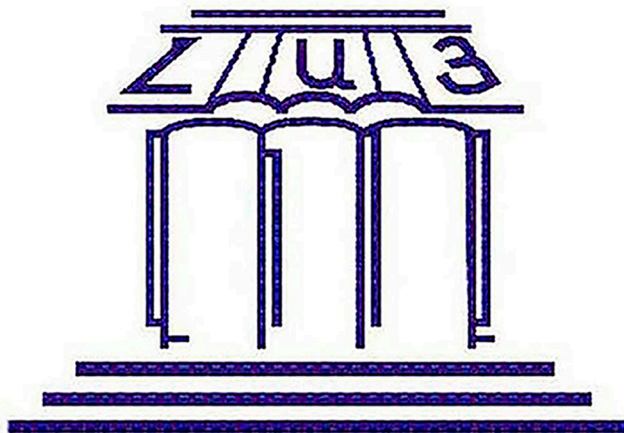

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1922

19 NOV 201

Հայաստանի Գեղարվեստական Գրականության Աշխատությունների Միություն

Հրատարակություն № 1.

ՄԱՅԱԹ-ՆՈՎԱ

(Մայիսի 15-ի համերգ-յերեկոյի առիթով)

1922 թ.
Յերեկան

Գինն է՝ 600,000 ուրբի, Հ. Խ. դր.

891.99

Ա-18

Ա.

Թամամ աշխարհ պրտուտ էկայ՝ չըթօղի Հաբաշ, նազանի.
 Զը տէսայ քու դիգարի պէս՝ դուն դիգունին բաշ, նազանի.
 Թէ խամ հաքնիս, թէ զար հաքնիս, կու շինիս դումաշ,
 նազանի,

Էնդու համա քու տէսնօղըն, ասում է՝ վաշ վաշ, նազանի.

Դուն պատվական ջավահիր իս, էրնէկ քու առնօղին ըլի.
 Օվ կու գըթնէ՝ ախ չի բաշի, վայ քու կօրցընօղին ըլի.
 Ափսոս վուր շուտօվ մէռիլ է, լուսըն քու ծընօղն ըլի.
 Ապրիլ էր, մէկ էլ էր բէրի քիզի պէս նազաշ, նազանի:

Դուն էն գըլխէն ջուհարդար իս, վըրէդ զարնըշան է քաշած.
 Դաստամազիդ թիլի մէշըն մէ շադա մարջան է քաշած.
 Աչկիրըդ օսկէ փիալա՝ չարխէմէն փընջան է քաշած.
 Թէրթէրու կըդ՝ նիս ու նաշտար, սուր զալամթըրաշ,
 նազանի:

Էրէսըդ՝ Փարսէվար ասիմ, նըման է շամս ու դամարին.
 Բարակ միչկիդ թիրման շալըն՝ նըման է օսկէ քամարին.
 Ղալամըն ձէռին չ'է կանգնում, մաթ շինէցիր նաղըշքարին.
 Եփ նըստում իս՝ թութի դուշ իս, եփ կանգնում իս՝ ուաշ,
 նազանի:

Ես էն Սայեաթ-Նօվասին չ'իմ՝ վուր ափզի վըրայ հիմնանամ.
 Աջաբ միզիդ ինչ իս կամում՝ սըրտէդ մէ խաբար իմանամ.
 Դուն կըրակ, հաքածըդ կըրակ, վուր մէ կըրակին դիմանամ.
 Հինդու զալամքարու վըրէն ծածկիլ իս՝ մարմաշ, նազանի:

1758

3

Բ.

Արի ինձ անգաճ կալ, այ դիմանա սիրտ,
Հայա սիրէ, աղաթ սիրէ, եար սիրէ.
Աշխարհըս քունն ըլի, ինչ պիտիս տանի՝
Աստուած սիրէ, հօքի սիրէ, եար սիրէ:

Էն բանն արա՛ վուր Աստուծու շարքումն է,
Խըրատնիրն՝ գըրած Հաւանց վարքումն է,
Երիք բան կայ՝ հօքու մարմնու կարքումն է՝
Դիր սիրէ, դալամ սիրէ, դավթար սիրէ:

Ե՛կ արի, սիրտ, մի կէնա դուն մէ դամաղի,
Հալալ մըտիկ ալա հացի ու աղի,
Հէնց բան արա՛, մարթ վրէժդ չը ծիծաղի՝
Խըրատ սիրէ, սարբըր սիրէ, շար սիրէ:

Հընապարտութիւն չ'անիս՝ դուր դու քառ Տէրիդ,
Խօնարութիւն արա՛ կանց քիզ դէվէրիդ,
Աստուած դիպունանցըն մին հօքի էրիս՝
Աղկատ սիրէ, դօնաղ սիրէ, տար սիրէ:

Սայաթ-Նօվա, էրնէկ քիզ, թէ էս անիս՝
Հօքուդ խաթրի մարմնուդ ունըրը կէս անիս.
Թէ գ'ուզիս վուր դադատտան չը տէսանիս՝
Վանք սիրէ, անապատ սիրէ, քար սիրէ:

1753 Մայիս 1:

Գ.

Թէգուզ քու քաշըն մարքրիտ տան բրօյի բրօյի,
Թէգուզ քու քաշըն ալմաս տան բրօյի բրօյի,
Եար, չ'իմ տա, չ'իմ հիռացնի քիզ քու եարէմէն,
Բարէբարէմէն:

Չ'իմ քաշվի էկած մահէմէն,
Բաղիփի տըված ահէմէն.
Թէգուզ բաղամ գայ Շահէմէն՝
Եար, չ'իմ տա, չ'իմ հիռացնի քիզ քու եարէմէն,
Բարէբարէմէն:

Թէգուզ քու քաշըն ալմաս տան բրօյի բրօյի,
Թէգուզ քու քաշըն մարքրիտ տան բրօյի բրօյի,
Եար, չ'իմ տա, չ'իմ հիռացնի քիզ քու եարէմէն,
Բարէբարէմէն:

Դ.

Վունց օր վուր դարիք բուլբուլն մէ տալօվ բաղին
կարօտ է,

Էնէնց կու լայ քու սիրօղըն՝ ձէռիդ արաղին կարօտ է.
Դուն ուրիշի հիդ մի խօսի, քու ճուրան աղին կարօտ է.
Հասիլ է ծուցիդ շամաւըն՝ օսկէ թաբաղին կարօտ է:

Մէ գադ չը կայ՝ գուման ածիմ՝ ասիմ՝ էն նըման է
գունքըդ.

Անդալամ անգարնիշ քաշած օսկու պէս է փայլում ունքըդ.
Բօյէմէդ չուրս մատն ավէլի լըցվիլ է դօշդ ու թիկունքըդ.
Զարօվ արբէշումօվ հուսած մաղիւրըդ՝ շաղին կարօտ է:

Դուն խօսմ էն գլխէն գոված իս, ես քիզ նուրմէկ գովից
արի.

Ծուցըտ վարադնած հուջրա է, հուտ ունէ մուշկ ու անբարի.
Երիք հարուր ու վաթսուս ու վից ամէն անդամդ դարարի.
Կուռըդ շիմշատ, մատնիւրըդ մում՝ բըրօլէ ճաղին կարօտ է:

Ես էլ ուրիշ եար չ'իմ սիրի, աշխարումըս դուն իս իմըն.
Թե մէ շափաթ քիզ չ'իմ տէմնի, կու կըտրիմ քամանչի
սիմըն.

Թէգուզ թաքավուրըն կանչէ, թէգուզ Լօղըման հէքիմըն՝
Վնւր մէ դարդս կու հասկանայ նա, դուդունըս դաղին
կսրօտ է:

Գիշ'ը ցէրէկ ման իմ գալի էշխէդ եանա եանա, գօղալ.
Անգաճ արն, մատաղ իմ քիզ, մէ քիշ կամաց գընա, գօղալ.
Աշխարըս հւմն է մընացի՝ վուր ինձ ու քիզ մընայ, գօղալ.
Մնգամ մէնաւ Սայաթ-Նօվէն՝ անգաճըդ խաղին կարօտ է:

1758

Ե.

Չ'իս ասում, թէ՛ լաց իս էլի.

Բարօվ տէսայ, իմ սիրէկան:

Վարթի նըման բաց իս էլի

Խարէրօվ,

Խարէրօվ.

Բարօվ տէսայ, իմ սիրէկան:

Արի մէ դարդըս իմացի,
էշխէմէդ համան իմ լացի.

Օրըս էսպէս անց է կացի

Դարէրօվ,

Դարէրօվ.

Բարօվ տէսայ, իմ սիրէկան:

Եփ կու հաքնիս ալ ու աւլաս,

Տէսօղին կու շինիս մաս մաս.

Դօշիդ պիտի լալ ու ալմաս

Շարէրօվ,

Շարէրօվ.

Բարօվ տէսայ, իմ սիրէկան,

Ես քիզ գովիմ խաղի մէշըն,

Շամամիւրըդ թաղի մէշըն.

Ման իս գալի բաղի մէշըն

Եարէրօվ,

Եարէրօվ.

Բարօվ տէսայ, իմ սիրէկան:

Սայեաթ-Նօվէն վննց դընջանայ՝

Աչկիւրըդ օսկէ փընջան ա.

Դուշմանի լիզուն մընջանայ

Չարէրօվ,

Չարէրօվ.

Բարօվ տէսայ, իմ սիրէկան:

Ինձ ու իմ սիրելեան հարին՝ մէ տարի բէրած զիղէնաք.
Ա. ի քաշէլէն՝ սրբախ մէջըն արունն մէրած զիղէնաք.
Գիշեր ցէրէկ՝ հարի խաթրու՝ շիգարըս էրած զիղէնաք.
Աչկըս թաց, բէրանս ցամաք, լիզուս հիղքէրած զիղէնաք:

Սիրտըս փուրումըս թուլացաւ անգալներու զախ անէլէն.
Ուշկ ու միտկըս խառնըվէցաւ խուռն խուռն խաղ հանէլէն.
Աչքէմէս ջուհարըն գընաց՝ հարէն կարօտ՝ ախ անէլէն,
Էլ ապրէլու ումիկ չունիմ, իմ օրըս կէրած զիղէնաք:

Էրած խօրված ման իմ դալի, մէ տիղ չկա մառ ունէնամ.
Լիզվով չ'իմ կանացի ասի, թէգուզ խօսկըս փարդ ունէնամ.
Ափսոսալու հագար ափսոսա՝ ես էս դագազարդ ունէնամ.
Էշխէն ուշկ ու միտկըս կապած, ինձ ջըրի տարած զիղէնաք:

Սիրտըս փուրումըս սրբուր է, ալ աչկիրըս լաց է անում.
Ծովըն նընգած ամբի նըման դօշս ու եախէս թաց է անում.
Քանի վուր մընլամ իմ գնում, դուգունս էլ խիստ բաց է անում.
Հալվէցայ արնաքամէլի՝ հարէս հիղարած զիղէնաք:

Օվ տէսնում է, էս է ասում. «Վայքուղարին, Սայեաթ-Նօվա
«Համաշա քիզ պիտինք տէսնի՝ աչկըդ արին, Սայեաթ-Նօվա,
«Ինչով չ'էլաւ, չըռաստ էկա՞ր մէլաւ եարին, Սայեաթ-Նօվա»
Ունըրըս էրադի պէս գընաց՝ ծառըս չը խէրած զիղէնաք:

Քանի վուր ջան իմ՝ ետը, քի դուրբան իմ. արա ինչ
անիմ:

Արտասուեք հանիմ, շատ հագաց հանիմ, — ետը, դաղէդ
տանիմ:

Ասիր. «Ջէյրան իմ». թուղ քի սէյր անիմ. ետը, մըտիկ
անիմ:

Մնտ բաղչէն նագով, քիզ գովիմ սագով, ետը իլթիմագով:

Մագիրըդ դաստա, պըօլըդ վըստա, հէյրանի վախտ է:
Ե՛կ նընգնինք չօլըն՝ վուր հասնինք գօլըն. Ջէյրանի վախտ է:
Բըլբուլը՝ վա թին, վարթըն բաղին. սէյրանի վախտ է:
Մնտ բաղչէն նագով, քիզ գովիմ սագով, ետը իլթիմագով:

Շուռ գանք հան ամօվ երկնային նամօվ թուփըն թացվիլէ:
Թաղ կանչինք հանգով. լալէքն ուսնգով, վարթըն բացվիլ է:
Պուսան սըմբուլով, դարիք բըլբուլով բաղըն լըցվիլ է:
Մնտ բաղչէն նագով, քիզ գովիմ սագով, ետը իլթիմագով:

Պատվական շինած, նըման նըմանած Լէլու գիղարին.
Ետը, ուշկըս գընաց՝ մագիրըդ մընաց վրայ մուհաջարին,
Բաղըն դարթ բա՛, լըբուլըն քընած վարթի սաջարին. —
Մնտ բաղչէն նագով, քիզ գովիմ սագով, ետը իլթիմագով:

Հաքիլ իս ատլա, թուրլու դար ու խաս՝ սալբու դալ
բօվուն.

Ջէօիկ ունիս թաս, լ ցնիս ինձ տաս՝ դուրբան իմ ֆօվուն.
Թաք գուն բաղչէն դաս՝ ախ մասնէ մաս քու Սայեաթ-
Նօվուն:

Մնտ բաղչէն նագով, քիզ գովիմ սագով, ետը իլթիմագով:

Աշխարհս՝ մէ փանջարա է,— թաղերումէն բէզարիլ իմ.
Մըտիկ տըվօղն կու խուցվի— դաղերումէն բէզարիլ իմ.
Էրէզ լավ էր կանց վուր էսօր,— վաղերումէն բէզարիլ իմ.
Մարթ համաշա մէկ չի ըլի,— խաղերումէն բէզարիլ իմ:

Գօվաթըն էյթիբար չ'ունէ, եփ ուր կ'էրթայ իր Երֆարօվ.
Լավ մարթն էն է՝ գլուխըն պահէ աշխարումըն էյթիբարօվ.
Աշխարըս միզ մընալու չէ իմաստնասիրաց խաբարօվ.—
Գուզիմ թըռչի բըլբուլի պէս,— բաղերումէն բէզարիլ իմ:

Օվ կօսէ՝ թէ ես կու ապրիմ առուտէմէն ինչըու մութըն.
Աստուծու ձեռումըն հիշտ է՝ մարթու աշխարը ելումուտըն.
Ղուրթըս էնդսւր ճանփա չէ գնում՝ շատացիլ է խալխի
սուտըն.
Քըսանըն՝ մէ զուլ չ'ին պահում, աղերումէն բէզարիլ իմ:

Աշխարհըս միզ մընալու չէ, քանի նըստինք զօղ ու սափին.
Հում կաթնակիր Աթամի դաթ, նալաթ ըլի էս քու բափին.
Համփիրութինըս հատիլ է, չիմ դիմանում խալխի դափին.
Դօստիրըս՝ դուշման ին դարի,— եաղերումէն բէզարիլ իմ:

Սայեաթ-Նովէն ասաց՝ դարդըս կանց մէ ճարըն շատացիլ է.
Չունիմ վաղվան քաղցըր փառքս, հիմի դառն շատացիլ է.
Բըլբուլի պէս էնդուր կուլամ՝ վարդիս խարըն շատացիլ է.
Չինթողնում վախաին բացվելու,— քաղերումէն բէզարիլ իմ:

1759 Ապրիլ

Սայաթ-Նովէն

Ի՞նչ կօնիմ հէքիմըն, ի՞նչ կօնիմ ջարէն՝
Քու տըվածըն ուրիշ դիզ է, ուրիշ դիզ:
Էրում է մընամըն, չէ լափում եարէն.
Քու տըվածըն ուրիշ դիզ է, ուրիշ դիզ:

Սիրեկանն

Ղսաց թէ. «Հիռացի գըլխէմէս գընա,
»Քու ասածըն ուրիշ տիզ է ուրիշ տիզ:
«Էտ քու արարմունքսըն քիզի չ'ի մընա,
»Քու ասածըն ուրիշ տիզ է ուրիշ տիզ:» ուրիշ դիզ. ամա՛ն,
ուրիշ տիզ:

Սայաթ-Նովէն

Ասի թէ. «Էշխէմէդ չ'իմ հանգչում տանըս,
»Ձէռնիրըս թըլացաւ՝ չէ շինում բանըս,
«Էրվեցաւ ջիգարըս, մաշվեցաւ ջանըս՝
»Քու տըվածըն ուրիշ դիզ է, ուրիշ դիզ:»

Սիրեկանն

Ասաց. «Իմ դիզէմէն քիզ չը կայ չարա,
»Գընա թէ խիք ունիս՝ գըլխիդ ճար արա,
«Թէ չէ՝ անիլ կու տամ քիզ փարա փարա.
»Քու ասածըն ուրիշ տիզ է, ուրիշ տիզ:»

Սայաթ-Նովէն

Ես բըլբուլ իմ, վարթըս մընաց խաբումըն.
Կըրակ դըրիր սըլտիս խուցի եարումըն.
Վննց գըլանքումն կայ, վննց դաւթարումըն,
Քու աըվածն ուրիշ դիդ է, ուրիշ դիդ:

Սիրէկանն

Ասաց թէ. «Քի զարար՝ շինէցիր շահըդ.
«Կըտըէցիր աղաբըդ, կըտըէցիր ահըդ,
«Մի վիթի արունըդ մի շանց տա մահըդ,
Քու ասածըն ուրիշ աիդ է, ուրիշ աիդ:»

Սայաթ-Նովէն

Ասի թէ. «Մազիբըդ սուլմա իս անում,
«Հէնց գիդիս՝ չիմ գիդի, էսը, չիմ իմանում.
«Սէսըդ ինձ մահ դարաւ՝ էլ չիմ դիմանում,
«Քու աըվածըն ուրիշ դիդ է, ուրիշ դիդ:»

Սիրէկանն

Թաքաւորի թագի լալիդ քարըն իմ,
Շիրինի պէս Փահրադի զիդարըն իմ,
Ես էն գըլխէն Սայաթ-Նովու եարըն իմ,
Քու ասածըն ուրիշ աիդ է, ուրիշ աիդ:

Սայաթ-Նովէն

Հիդըս խօսի, մի կէնա խըռօվի պէս.
Տալղա տըվիր՝ գէմիս տարար ծովի պէս.
Կու մէռնիմ, — չիս տէսնի Սայաթ-Նովի պէս.
Քու աըվածըն ուրիշ դիդ է, ուրիշ դիդ: ամա՛ն, ուրի՜ց դիդ:

1756, Սեպտեմբերի 3:

Գոնա էնէնց սոված էի վուր ուտելու համա էկա —
Քիդ իդ սօյբաթ էի ուզում, մօդդ էդու համա էկա.
Ուզում իմ քի մօդ լուսացնիմ՝ ես գիշերու համա էկա.
Մոռացայ, չիմ կանում ասի... ինչօր բանի համա էկա:

Դուն թաքաւորական թագն իս՝ նաշար գլուխս
վունչիչումը.

Դիախ, գուբվիլ-դարթարվիլ իս զիբայումը, աուլասումը.
Դուն տաշած բրօլէ տախտակ իս, դար սանդալի
փանջարումը.

Երէսըդ օսկէ հալիւա, քի մօդ ջամու համա էկա:

Էնդու համա թանդ հախ ունիս՝ դիդակ իս, ալ զարբար
ու զար.

Խօրասանի շըքար փօլադ, Ջնդըստանի հին զալամբար:
Հեռու տիդանց սօվդազար իմ՝ դու Մարանդի գուքած
բազար.

Զար-զարբարի հախը չունիմ, քի մօտ խամի համա էկա:

Իմ աչքի լուս, պարտը դի վըէս — շահի տիդըն լիզուս
կուտամ.

Ազիդ գլուխս բարաթի տիդ, մէջիսնեբու սափէն
կուտամ.

Համաշա բու դուռը կուգամ, գըլուխս քիդ մատաղ կուտամ.
Ան սպանի, ան ումըրըս բախշի՝ քի մօդ էդու համա էկա:

Համան աշխարքըն մօդ ըլլ՝ գովըիդ անիւն չի ըլի.

Ի՛նչ Հնդստան, ի՛նչ Փասնդստան բու դուժանը վուրդի
կուլի.

Էս խ՛ղճ, բէշար Սայաթ-Նովէն ամենի խղճալուն կուլի.
Վիր կացայ՝ Հալաբն անցկացայ, Ուրումէլու համա էկա:

ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ՅԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ, 15-ԻՆ ՄԱՅԻՍԻ

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԱՅԻ

Յ Ե Ր Ե Կ Ո

„ԱՄԵՆ ՄԱՐԹ ԶԻ ԿԱՆԱ ԿԱՐԹԱ ԻՄ ԳԻՐԸՆ՝ ՈՒԹԵՇ ԳԸՐԵՆ Ե.“

„ՏԻՍ ՄԵ ԽԻՂՃ ՄԱՐԹ, ԹԱՎԱԴՈՒԹԻՆ ԶԻՄ ՈՒԶՈՒՄ...“

ՅԵՐԵՎԱՆ. 1922.

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

I ԲԱԺ.

1. Բանախոսություն Սայաթ-Նովայի
ստեղծագործության մասին . Տիգրան Հախումյան

II ԲԱԺ.

1. Քամանչա	Գեվորգ Աբով
2. Դուռն են գլխեն իմաստուն իս	Մուսեղ Աղայան
3. Արի՛ համով դուրսդ արա .	Իս. Ալիխանյան
4. Աշխարհումըս ախ չիմ քաշի	” ”
5. Մե խոսք ունիմ իրիմագով .	Մուսեղ Աղայան
6. Յիս մե դարիք բուրբուլի պես	Տիգրան Հախումյան
7. Ո՛ւտի գուրաս դարիք բլբուլ	Մուսեղ Աղայան
8. Առանց քիզ ի՛նչ կոնիմ .	” ”
9. Գանա ենեց սոված եի .	Տիգրան Հախումյան

III ԲԱԺ.

1. Սայաթ-Նովայի քամանչեն(խոսք)	Կ. Հովհաննիսյան
2. Մոդի սաղվարելո (յե՛կ, սիրելիս)	Իս. Ալիխանյան
3. Թամամ աշխարհ պրտոս եկա	” ”
4. Արի, ինձ անգան կալ	Մուսեղ Աղայան
5. Թեզուգ քու քաշին մարմնիս քան	Գեվորգ Աբով
6. Վաճեց որ վուր դարիք բլբուլըն	” ”
7. Զիս ասում քե լաց իս ելի	Հ. Հովհաննիսյան
8. Ինձ ու իմ սիրելիս յարին	Տ. Հախումյան
9. Դալոբս քուքի դազալախի	Մուսեղ Աղայան
10. Քանի վուր ջան իմ	” ”
11. Աշխարհըս մե փանջարա ե	Տ. Հախումյան եւ
Ս. Հովհաննիսյան
12. Ի՛նչ կոնիմ հեփսըն	Մուսեղ Աղայան եւ
Ասողիկ Աղայան

Նվագակցում ե արևելյան յերաժշտախումբը

Սկիզբը ժամը 9-ին

Պատասխանատու կարգադրիչ՝ Մ. ԵՓԻԿ

301

807

1891

9m0

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0353747

52792

891.99
u-18